

Aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat
en aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat
Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag

Ede, 25 november 2024

Ref: Dossier houtstook in Nederland

Geachte minister en staatssecretaris,

Het houtstook-dossier houdt de gemoederen al decennialang bezig. De Nederlandse Haarden- en Kachelbranche (NHK) spreekt al jaren met uw ministerie van IenW over het beperken van de emissies van houtstook (waaronder en vooral gericht op houtgestookte toestellen voor gebruik binnenshuis, het werkterrein van onze brancheorganisatie). Talloze rapporten zijn door onderzoeksbureaus in opdracht van uw voorgangers opgesteld. Aan vrijwel alle rapporten heeft de NHK als stakeholder van het Schone Lucht Akkoord een bijdrage geleverd. De NHK streeft namelijk net zoals het ministerie naar een betere luchtkwaliteit en gezondheidswinst voor alle Nederlanders.

Naar onze mening is de essentie van deze jarenlange discussie dat het ministerie van IenW door een actief ontmoedigingsbeleid te voeren de emissies wil terugdringen, met een totaalverbod in de toekomst als ultiem doel. Een aangepaste rekenmethode in de emissieregistratie en een “nabij beleid rapport” van het RIVM gaven onder uw voorganger voeding aan die koers.

De branche daarentegen stelt een kwalitatieve oplossing voor welke past binnen EU- en NL regelgeving, die ervoor kan zorgen dat de emissies van houtstook van haarden en kachels met 85% dalen. Uit de laatste cijfers blijkt dat het jarenlange ontmoedigingsbeleid niet heeft gewerkt. Het aantal en gebruik van openhaarden en kachels is de laatste 6 jaar toegenomen. De consument laat zich niet leiden door negatieve campagnes maar wel door de kosten van elektriciteit en gas die de laatste vier jaar explosief zijn gestegen en ook nu opnieuw records breken.

Conclusies

1. Ontmoedigingscampagnes helpen niet want het aantal in gebruik zijnde haarden en kachels (gebruik binnenshuis) is de laatste 6 jaar met 30% gestegen. De consument zoekt naar betaalbare alternatieven voor de hoge energieprijzen.
2. Alleen door een kwalitatieve aanpak kunnen de emissies in 2030 met 72% dalen. Dat brengt de achtergrondconcentratie van fijnstof door houtkachels naar <1% van het totaal aan fijnstof (PM2,5).
3. Het ontmoedigen van het verwarmen d.m.v. een hout en/of pelletkachel is onverstandig gezien de toenemende kans op elektriciteitsuitval en om zowel politieke als economische redenen.

Wat is houtstook?

Misschien even een korte uitleg. Houtstook kent vele facetten. Ten behoeve van energieopwekking in centrales, stoken buitenshuis door verbranden van houtafval, vreugdevuren, vuurkorven en houtskool in BBQ's. De NHK beperkt zich tot het stoken van haardhout en houtpellets ten behoeve van woningverwarming binnenshuis. Binnenshuis kennen wij grofweg twee belangrijke productgroepen:

1. de zogenaamde openhaarden (open stookplaatsen) en
2. CE typegekeurde haarden en kachels (toestellen).

1. Openhaarden (open stookplaatsen)

Openhaarden zijn individueel gemetselde stookplaatsen die vooral in de jaren 1950 tot 1980 in de luxere koopwoningen door aannemers werden ingebouwd. De laatste 25 jaar worden er vrijwel geen openhaarden meer geplaatst. Openhaarden zijn zeer vervuilend omdat er geen enkele verbrandingstechniek gebruikt wordt. Het is een "gat in de muur". Het rendement van een openhaard is negatief (de warme lucht verdwijnt grotendeels door de schoorsteen). Openhaarden zijn niet meer van deze tijd en zouden moeten verdwijnen of omgebouwd moeten worden. Een openhaard kan gesaneerd worden door daar een inzethaard in te plaatsen. Dat verhoogt het rendement direct naar circa 80% en vermindert de emissies van fijnstof met 85%.

2. Haarden en kachels

Haarden en kachels zijn toestellen en vallen onder de EN productcertificeringsnormen van de EU. Onlangs is de norm nog vernieuwd (EN16510). Ook moeten deze toestellen verplicht voldoen aan de Ecodesign-eisen voor verhoogd rendement en verlaagde emissies, alsmede voorzien zijn van het bekende Energielabel. Voor een houtkachel mag de maximale stofemissie 40mg/m³ bedragen en voor pelletkachels de helft. Dat betekent dat een dergelijk apparaat veel techniek in zich heeft om het verbrandingsproces zo schoon en efficiënt mogelijk te laten verlopen. Hoewel de Ecodesign-eisen pas in 2022 in Nederland zijn ingevoerd, worden er al sinds 2018 vrijwel alleen maar Ecodesign-toestellen geïnstalleerd. Dat komt omdat België, Frankrijk en Duitsland al 4 jaar eerder deze eisen hebben ingevoerd en fabrikanten voor alle landen gelijksoortige toestellen verkopen. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) controleert actief op de naleving van alle eisen.

Fijnstofemissies in Nederland

De discussie spitst zich toe op de fijnstofemissie van deze openhaarden en toestellen. De gemiddelde achtergrondconcentratie van fijnstof in Nederland door openhaarden en houtkachels (binnenshuis) is 4% (RIVM). 96% komt dus van andere bronnen. Van buitenstook (vreugdevuren, BBQ, vuurkorven, afvalverbranding, ed.) hebben wij geen cijfers. Waar wij wel recente cijfers van hebben, is van binnenstook

en wel van openhaarden en hout- en pelletkachels. De NHK heeft onderzoeksbureau RIGHT uit Zwolle eerder dit jaar opdracht gegeven de markt in kaart te brengen (hetzelfde onderzoek is ook in 2018 uitgevoerd). Vanwege de energiecrises en de nog altijd zeer hoge prijzen van gas en elektriciteit, is het aantal toestellen toegenomen. Opvallend is de stijging in het aantal pelletkachels (+285%). Dit is vooral veroorzaakt door de subsidie op de pelletkachels die gedurende 4 jaar door RVO is toegekend. Ook wordt er iets meer gestookt. Wat verder opvalt, is dat met name openhaarden meer worden gebruikt en de daling van het aantal verouderde openhaarden niet verder heeft doorgezet. Van de cijfers is een nieuwe emissieberekening (conform berekening RIVM emissieregistratie) gemaakt. Hieruit blijkt dat de stofemissie met 20% is toegenomen. Dit komt vrijwel volledig voor rekening van de openhaarden.

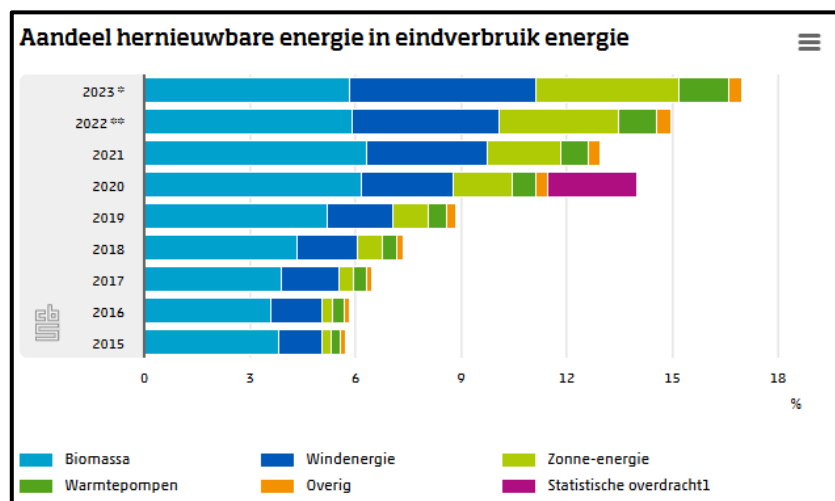
Stofemissie kan 85% lager

Uit de nieuwe cijfers blijkt dat 52% van de totale fijnstof vracht afkomstig is van de 250.000 openhaarden die in gebruik zijn en 48% van de overige toestellen (850.000 stuks). Binnen de toestelcategorieën is een weging opgenomen van de verschillende leeftijden van toestellen zoals landelijk onderzocht (een houtkachel van 25 jaar oud stoot meer uit dan een Ecodesign kachel van twee jaar oud). Indien alle eenheden zouden voldoen aan Ecodesign zou dat een daling betekenen van de totale stofemissie van 85% (berekening conform model RIVM emissieregistratie). Het klopt dat ook de Ecodesign toestellen nog een zeer geringe hoeveelheid fijnstof uitstoten maar de ontwikkelingen staan niet stil. De nieuwe Ecodesign regeling vanuit Brussel staat al in de steigers en de innovaties staan niet stil.

Het belang van haarden en kachels

- Biomassa is nog altijd de belangrijkste bron van hernieuwbare energie in ons land (en ook in Europa). Dat wil je niet kwijt want wij bungelen nog steeds onderaan in de EU.

Bron: CBS

- Energie-armoede. De inval in Oekraïne en de daarop volgende energiecrises heeft de prijzen van gas en elektriciteit enorm opgedreven. Afgelopen weken stonden de gas en elektriciteitsprijzen weer op recordhoogte. Deze hoge prijzen zijn de belangrijkste reden voor consumenten om een hout of pelletkachel aan te schaffen. Haardhout blijft nog altijd de goedkoopste energiebron. En één kamer (lokaal) verwarmen is veel efficiënter dan je CV aanzetten of de warmtepomp laten draaien.

- Netbeheerder Tennet waarschuwt openlijk dat wij rekening moeten houden met, en ons moeten voorbereiden op, het uitvallen van het elektriciteitsnetwerk. Dat betekent ook geen verwarming, want je warmtepomp of CV ketel doet het niet meer. Daarbij komt een steeds grotere dreiging van Rusland die onze energiesystemen lam kan leggen. Alternatieven om woningen warm te kunnen houden zijn daarom een must.
- Energie-onafhankelijkheid. Haardhout komt voor 98% uit eigen land en zelfs voor 50% uit de directe omgeving van de gebruiker. Brandstof naast de deur en niet uit landen zoals Qatar, of Rusland. Een Ecodesign haard of kachel hoeft niemand tot last te zijn, en kan zeer schoon branden mits correct geïnstalleerd en gebruikt.

De oplossing om de emissie sterk terug te dringen in Nederland

Veel oplossingsrichtingen zijn vastgelegd in het rapport van RoyalHaskoningDHV (Beleidsverkenning aanvullende maatregelen 2022) in opdracht van het ministerie van IenW. Het is belangrijk dat het ministerie de regie weer op zich neemt, zodat een wildgroei aan allerlei lokale maatregelen wordt voorkomen, zodat de burger weet waar men aan toe is.

1. Handhaving bestaande regelgeving: Gemeenten hebben al jaren de mogelijkheid om te handhaven op basis van Bouwbesluit (nu Bbl) en NEN normen. Toch is 50% niet geplaatst conform de wettelijke eisen, omdat gemeenten hier niet of nauwelijks op handhaven. Het niet handhaven is de grootste oorzaak van overlast door hout- en pelletkachels.
2. Stilleggen of saneren openhaarden: Uiterlijk 2030 moeten openhaarden gesaneerd zijn anders mogen ze niet meer gebruikt worden. Dat kan snel en kosteneffectief door daar een inzethaard in te plaatsen.
3. Vervanging van oude, vervuilende toestellen: Toestellen van voor het jaar 2000 moeten voor 2030 vervangen worden door toestellen die aan Ecodesign voldoen. Om verdere escalatie van de situatie onder 1 te voorkomen uitsluitend door DE-erkende / gecertificeerde bedrijven (zie ook onder punt 5).
4. Ecodesign moet gelden voor ALLE toestellen; niet alleen voor nieuwe, maar ook voor 2^e hands. Nederland mag niet langer het afvoerputje van Europa zijn.
5. Regulier onderhoud: Iedere drie jaar dient de installatie geïnspecteerd te worden en onderhouden door een DE-erkend bedrijf*. Installateurs zijn verplicht opgeleid en moeten iedere 5 jaar worden bijgeschoold. Ze staan geregistreerd in het CRT [Centraal Register Techniek]. Goed onderhoud is belangrijk voor de prestaties van de toestellen net zoals bij een auto of gasketel. Jaarlijks wordt het programma geaudit door de overheid.

Bovenstaande is in diverse rapporten en brieven, meerder malen aan uw ministerie bericht (zie enkele bijgevoegde kopieën).

Wat kan hiervan worden verwacht

Als wij de volgende aannames doen:

- 50% openhaarden worden gesaneerd; 40% wordt niet meer gebruikt 10% blijft doorstoken.
- 75% van alle oude toestellen (voor 2000) worden vervangen door Ecodesign toestellen, 25% blijft doorstoken.

Dit levert een verlaging van de emissie op van **72%** in 2030. De verbetering zal direct van start gaan en naar 2030 toe volledig gerealiseerd worden. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het effect van de nieuwe Ecodesign wetgeving en de aankomende innovaties van zeer lage emissie toestellen alsmede de driejarige inspecties en onderhoud. Aangevuld met die effecten moet 80% emissieverlaging naar onze mening haalbaar zijn.

Wat doet de NHK?

- Trainen van handhavers m.b.t. reeds bestaande wetgeving (de NHK heeft dit reeds in diverse gemeenten gedaan).
- DE-installeurs instrueren over uitvoering van het beleid, met name over de vervanging oude toestellen en gericht campagnes daarop voeren.
- In samenwerking met de ASPB (Algemene Schoorsteenvegers Patroons Bond) openhaarden en oude toestellen in kaart te brengen en saneren (zij bezoeken jaarlijks 400.000 consumenten).
- Het jaarlijks geven van live-stooktrainingen door het hele land en het aanbieden van een online stooktraining.
- Het opleiden van DE-installeurs* voor de 3-jaarlijkse inspecties/onderhoud en inrichting van het inspectieprogramma.
- Jaarlijks een resultaat analyse en iedere 2 jaar een extern uitgevoerd marktonderzoek ten einde de resultaten te kunnen meten en zo nodig bijstellen.

Wat verwachten wij van het ministerie van IenW

- De regie naar zich toetrekken en eenduidige verbale en communicatieve ondersteuning van deze aanpak.
- Druk op gemeenten om de reeds bestaande wetgeving te gaan handhaven.
- Het invoeren van:
 - een verbod op openhaarden in 2030, tenzij gesaneerd.
 - vervanging/stilleggen oude toestellen (voor 2000),
 - Ecodesign verplichten voor alle nieuw te installeren toestellen (dus ook voor 2^e hands),
 - een verplichte 3 jaarlijkse inspectie/onderhoud (kan door branchepartners worden opgetuigd).

Samenvatting

Wij zijn van mening dat bovengenoemde aanpak zal leiden tot:

1. Een forse en snellere reductie van fijnstof dan een ontmoedigingsbeleid, wat overduidelijk niet heeft gewerkt;
2. Een dergelijke aanpak kan ook rekenen op meer begrip bij de burger die opgescheept zit met een torenhoge energierekening en niet zit te wachten op de huidige betutteling;
3. Houtstook door particulieren levert een belangrijke bijdrage aan de hernieuwbare energie doelstelling en minder druk op het elektriciteitsnet. Bovendien zal ook Nederland alternatieven moeten hebben als het tot calamiteiten mocht komen.

Als laatste willen wij de economische belangen van de branche benadrukken. De haarden- en kachelbranche in Nederland is innovatief en omvangrijk en kent een sterke export positie.

Wij gaan graag met u in gesprek om bovenstaande gezamenlijk te realiseren.

Met vriendelijke groet,

Namens het bestuur

Bijlagen:

Brief Staatssecretaris Heijnen 13-09-2022

Brief IenW inzake Stookwijzer en beleid 01-03-2024

*De Europese Unie heeft in haar Richtlijn 2018/2001 (voorheen 2009/28) de zogenaamde Renewable Energy Sources (RES) bepaald, dat er in de lidstaten wetgeving moet komen die de opleiding en certificering van installateurs van apparaten voor hernieuwbare energie regelt. Naast warmtepompen en zonnepanelen vallen hier ook de biomassa toestellen zoals hout- en pelletkachels en -haarden onder. De Richtlijn gaat uit van het certificeren van installateurs. Bedrijven die werken met gekwalificeerde installateurs en lid zijn van de NHK, zijn als DE-erkend bedrijf in het DE bedrijvenregister opgenomen. Dat register wordt namens de overheid, in samenwerking met de branches, ingericht en bijgehouden. Het register vind u bij het [Centraal Register Techniek](#) (CRT) of bij de [Stichting-EVIS](#).

De Stichting Nederlandse Haarden- en Kachelbranche (NHK) is een brancheorganisatie met als doel, het bevorderen van de kwaliteit en installatie van hout-, pellet-, elektrisch- en (bio)gas- gestookte haarden en kachels voor lokale verwarming met als uitgangspunt maatschappelijke verantwoordelijkheid. De door de overheid geaccrediteerde Vakopleiding Installateur Haarden, Kachels en Rookkanalen en certificeringsregelingen voor installateurs vormen daarvoor een belangrijk fundament. Ook houden wij ons bezig met onderzoek naar marktomstandigheden en (installatie) techniek en zijn wij kennispartner voor diverse stakeholders, zoals de ministeries van EZK, BZK, IenW, gemeenten, PBL, CBS, NEN, RIVM, etc. Internationaal is de NHK ondermeer lid van de CEFACD (Europese brancheorganisatie voor lokale verwarmingsproducten) en benchmarken wij met zusterorganisaties in Europa. Ruim 130 bedrijven zijn aangesloten bij de NHK. Wij zijn lid van ONL (Ondernemend Nederland).